

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարին	համար
արեկա՛	12 ֆր.
վեցամսայ	7 "
Արսասանմանի	
համար սարկուն	15 ֆր.
վարձանայ	8 "
Անտրիկայի	համար
սարկուն	3 ռ.
վեցամսայ	1.50 "

Ծանուցումն տղր ու
 ուղիքն երեսին համար
 40 սանթիմ իսկ վերջին
 երեսին համար 20 սան-
 թիմ է. երեքին ու ելի
 անգամներն համար
 20 0/0 գեղը կրչայ:

Վառակայի համար ձեռ
 ֆե 40 սանթիմ է

ՇԱՐՋՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳՅՅԻՆ. ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ ԵՆ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏ ԲԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵԲՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇՈՒՆԻՍ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ: СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

Նամակի եւ դրամ
 դրկի խմբագրութեան
 հասցիին

Редакция на вѣстникъ
 "Шаржумъ"
 Варна

Redaction du journal
 "Charjourn"
 Varna (Bulgarie)

Պուշկարին համար
 ձեռնի

15 ՍԱՆԹԻՄ

Արսասանմանի համար
 ձեռնի

20 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութիւնք եւ չեմ
 տրոյի

ՇՈՒՆԻՍԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԵՏԻ ԵՒ ԿԱՆԵՆԻՎ ԿՃԱՐԷ

Ա Յ Ա Բ Ա Ղ Դ Ը

Կր ծանուցանեմ յարգոյ հասարակութեան թէ՛ Սօֆիոս քաղա-
 քի Ա. վիճակահանութեան, Բ. կարգի ամենամեծ շահեստը ֆր.
 20,000 ոսկի շահած է թիւ 32661 սոմսկը, ծախուած գլխա-
 ւոր գործակալութեանս ձեռքով, քաղաքիս մէջ. Այդ
 բազմը վայելեց հայ օրիորդ մը:

Բազմը կոյր է. չգիտցուի թէ երբ կր ժպտի. ամէն պարա-
 գայի մէջ խելացիութիւն է բազմը փորձել՝ այն ալ գլխաւոր
 գործակալութեանս հայթայթած տոմսերով, թէ ո՛վ չունի, լաւ
 է որ ձեռք տայ քաղաքին:

ՍՈՐԳԻՍ ԳԱՐԻԷԼԻԱՆ

Գլխաւոր գործակալ Սօֆիոս քաղաքի վիճակահանութեան, Երաչ-
 իսաւորեալ Իլիսանական կառավարութեանէ

ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԴՐԱՍՆԵՐ

(-o-)

Այս օրերս Փարիզէն ստացանք
 գրքոյկ մը, որ Փարիզի մէջ հը-
 րատարակուած շատ մը գրքոյկ
 ներու նման, այդ քաղաքին հս-
 յերուն կատարած անարգ գոր-
 ծերու նկարագրութիւնը կը պա-
 րունակէ:

Առանց զբաղելու այդ ազտո-
 տութեանց հերոսներով, որոնք
 արդէն ազգին ծանօթ դարձած
 են իրենց բազմաթիւ շահատա-
 կութիւններով, մեզի համար
 շահեկան սակեալը գտանք այդ
 գրքոյկին մէջ թէ, երբեմն Փա-
 րիզ հիմնուած վանազան հայկա-
 կան ընկերութիւններէն, որոնց
 անունը միայն կայ այսօր, մնա-
 ցած են բաւական կոկիկ պումար-
 ներ, որոնք զանազան անձերու
 քով կը սպասեն, և կամ պանքա-
 ները զետեղուած են այդ անձե-
 րուն անունով, որոնցմէ ոմանք,
 ինչպէս կը հաւատեն, վիլտը
 բարի արժէթուողներ գնելով,
 գրամատան իբր աւանդ ձգած
 են և փոխարէն գրամ քայելով
 իրենց գործին կը գործածեն ե-
 զեր: Ահա, այդ գրամներուն
 քանակը

Բարեգործականին ունեցածը
 27,000 ֆր.

Ուսումնասիրաց ընկ. 18,000
 Էգնեանի խոստացած և չի
 տուածը 100,000

Հայկական միութեան 5000
 Աս ընկերութիւնները գոյու-

թիւն ունին այսօր, կր գործեն
 և ազգը կօգտուի՝ անոնցմէ. Ոչ
 ոք տեղեկութիւն ունի. Ստոյգ է
 միայն թէ, ժամանակին ազգա-
 յիններէ յանուն ազգին հաւաք-
 ուած այդ գրամները, այսօր ան-
 հատներուն անձնական գործե-
 րուն կը ծառայեն. կամ գէթ ա-
 նոց քով կը մնան երկարատե-
 ՚նէ ի վեր, առանց սպահովու-
 թեան թէ՛ այդ անձերուն եկած
 ազեւթ մը պահուն կարելի պի-
 տի ըլլայ, սգոյ յին այդ գրամը
 սպասել, և կամ եթէ անոնցմէ
 մին մեռնի, ազգին դրամը չի
 պիտի խառնուի իր անհատական
 հարստութեան հետ:

Մեք այս էջերուն մէջ արդէն
 խօսեցանք Փարիզ հիմնուած վա-
 նազան ազգային ընկերութեանց
 մասին, որոնք չեփորներով կը
 ծանուցուին արարատ այլար-
 հի. բայց որոնք ու է գործու-
 նէութիւն չունեցած կը մեռնին:
 Աստուք կը ծառայեն ընկերու-
 թիւնը հիմնող ազաներուն փա-
 ռաւորութեան կարելի ընելու, իսկ
 անոնց չուրջը սլքտկացող փա-
 րիզեան յաւիտենական մուրա-
 ցիկ խմբագիրներու մէջմէկ ոս-
 կոր հայթայթելու. Ու, երբ ա-
 սիկա եղած է, այ ընկերութեան
 նպատակը իրականացած կրնանք
 համարիլ, որով ընկերութեան
 պէտքը մնացած չըլլար, և անոր
 համար, այլեւ կրնանք վստահ
 ըլլալ թէ անգամ մըն ալ անոր
 անունը պիտի չի լսենք:

Մինչեւ ե՞րբ թոյլ պիտի տըր

ուի որ այդ տեսակ մարդիկը
 պարզապէս խնդան ազգին քի-
 թին, ու ամէն անգամ դրամ
 շորթելու համար ընկերութեան
 մը հիմնութեան շեփորելէն ետքը
 քանի մը տարուան չըջանի մը
 մէջ գոյացած գրամները սուսիկ
 փռուիլ քայ բաժին ընեն, հան-
 գարտ սրտով նստին ուսեն ու
 վախ չունենան արժանաւոր պա-
 տիմէ մը:

Փարիզի մէջ այսօր զանազան
 անհատներու քով պտուղոյ այդ
 գրամները ազգին սեփականու-
 թիւնն են, հետեւեալը պէտք է
 յանձնուին ազգային ու է հաս-
 տատութեան մը: Բայց այդ ինք-
 նակիչ աւանդապահները երբէք
 չի պիտի ուզեն ինքնաբերաբար
 զրկուիլ քիչ թէ շատ կոկիկ գու-
 մարներէն: Ուստի պէտք պիտի
 ըլլայ, ստիպում ի գործ գնել
 անոնց վրայ, եւ այդ բանը ընե-
 լու կարող են միմիայն հայ յե-
 պափոխական մարմինները: Ուս-
 տի այս վերջինները միջոցներ
 ձեռք առնելու են այդ ազգային
 գրամները ապաւելու համար զա-
 նազան գրամաշորթներու ձեռ-
 քէն, որով միեւնոյն տեսն
 պէտք հասկցուցած ըլլան այդ
 մարդոց թէ, ոչ կամ կանուխ
 ազգը գիտէ ու կրնայ իր շահերը
 պաշտպանել և իր գրամները յո-
 վիշտակողներուն օձիքէն բռնելով
 պատժել:

ՇՈՒՆՍ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ
 ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀՐՈՒՆԵՐ ԱՌ. ՀԱՄՈՐԷՆ, ՀԿՍՍ

Շատ տարիներէ ի վեր գրալի եղած
 էր Հայկական Ընդհանուր Միութեան
 մը պէտքը:

Վերջերս մեր ուսուցչայ եզրօրց
 ենթադրուած դառն կացութիւնը
 միանգամ եւս հաստատեց թէ՛ Հայ
 ազգը կը կարօտի մի այնպիսի կազ-
 մակերպութեան, որ կարենայ գրթ-
 բախտ պատահարներու միջոցին նիւ-
 թական եւ բարոյական օգնութիւն
 հասցնել մեր հայրենակցաց, ինչպէս
 որ բրաւ հրէական Ալիսանս Իզրայէլիթ

Ընկերութիւնը, Ռուսոյ Հրէից կո-
 տրածներուն առթիւ՝ դրամական
 մեծաքանակ նպատներ զրկելով ա-
 նոնց:

Որ եւ է ազեւթ արկածելոց ընծա-
 յուած օգնութիւնն այնչափ աւելի
 օգտակար կը ըլլայ՝ որչափ աւելի փո-
 թով հասնի Ամէն անգամ որ Հայաս-
 տանի մէջ ծագի նոր ազեւթ, ինչ-
 պէս սով կամ երկրաշարժ, համա-
 ճարակ կամ հրդեհ. հեռաւոր երկիր-
 ներ գտնուող հայեր կը յուզուին,
 կը միանան եւ հանգանակութիւն-
 ներ կատարելով քիչ կամ շատ դրամ
 կը զրկեն կարօտելոց. սակայն մին-
 չեւ որ այդ նպատներն իրենց տեղը
 հասնին՝ հազարաւոր ընտանիքներ կը
 մեռն անխառն ու անպատասպար. եւ
 քոհ կերթան յուրով, անօթութեան
 եւ հիւանդութեանց:

Տխուր ճշմարտութիւն մըն է նա-
 եւ որ Հայրենիքի հողին վրայ ապ-
 րող մեր արեւակիցները դարաւոր
 դժբախտութեանց հետեւանօք հա-
 սած են նիւթական եւ բարոյական
 չքաւորութեան այնպիսի վիճակի մը՝
 որոյ հանդէպ կարելի չէ անտարբեր
 մնալ իբր հայ եւ իբր մարդ:

Ուրեմն Հայ ազգը անհրաժեշտ
 պէտք ունի կազմակերպեալ միայն
 մարմնոյ մը որ միշտ պատրաստ զըտ-
 նուի օգնելու Հայաստանի հայ ժո-
 ղովորդեան՝ առանց կրօնի խտրու-
 թեան. եւ ուրախ եւք ներկայ յայ-
 սարարութեամբ ծանուցանելու թէ
 այս տեսակ մի մարմին հիմնուած է
 ի Գահիրէ. «Հայկական Բարեգործա-
 կան Ընդհանուր Միութիւն» զուտ
 բարեգործական եւ մարգասիրական
 մի հաստատութիւն է, առանց քա-
 ղաքական հանգամանաց, որ ըստ
 կարելոյն պիտի հետեւի Ալիսանս-Իզ-
 րայէլիթ գործունէութեան եղանա-
 կին:

Այսպիսի ազնիւ ու մեծ նպատակի
 գործադրութիւնը կը պահանջէ դրա-
 մական առատ ազբւերներ. Ուստի
 հրաւէր կը կարգաւոր ամէն երկրի
 հայերուն որ փութով անդամակցին
 Միութեանս, եւ իրենց նուէրներով
 եւ ամաբաժիններով նպաստեն կա-
 բելոր գրամազիւտոյ մը կազմութեան
 Յուսամք թէ ամէն ճշմարտ եւ
 զգայուն հայ, առանց խտրութեան
 կրօնի եւ սեռի, խանդավառութեամբ
 պիտի ողջունէ Միութեանս ծնունդը
 պիտի ըմբռնէ անոր նշանակութիւնը,
 եւ սրբազան պարտականութիւն պի-
 տի համարի անդամակցիլ անոր եւ
 ոժանդակել անոր զարգացման ու
 ծաւալման:

Հայկական Բարեգործական Ընդ.

հանուր Միութիւնն մի գործնական
ապացոյց ինչ լինի որ աշխարհիս
մէջ ցրուեալ հայերն կարող են միա-
բանիլ ազգային բարօրութեան ա-
ռաջնորդող մի նպատակի համար :

Հայկական Բարեգործական
Ընդհանուր Միութիւն
Գահիրէ

Միութեան վերաբերեալ որ եւ է
գրութիւն ուղղել ժողովոյս Աստու-
գային Տէր. Ն. Տաղաւարեանին ;
5 Ռիւ Քակարսի շր Գեո

ԱՆԻՇՄԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

Այնօրէն երբ թագակիրներու վրայ
կատարուած փորձերը սկսան կազ-
մակերպելու ու սրտեմտութիւն հանգա-
մանք մը առնել, ինքզինքնին ազ-
գերու վարիչ անուանող մեծ ու պըղ-
տիկ մակարոյծները, իրար անցան
այդ ոճիքներու ամենալեւատար հե-
ղինակները բնաջինջ ընելու միջոց-
ներ փնտռելով : Պատու Եւրոպայի
թագակիրներու մանկաւ/կները ի մի
հաւաքուեցան, եւ մարդկութեան
արդարութեան, ազատութեան շողո-
ղուն անունները յեղիեցելով, դաւա-
ճան եղբայրակցութիւն մը կազմեցին
հալածելու ամէն գնով բոլոր անիշ-
խանակները, որոնք այդ թագա-
կիրներուն պէթ ն ու առն նե-
ղած էին այլեւս : Բարեբախտաբար,
այդ ծրագիրը իր սկզբնական յաջ-
մամբ կարելի չեղաւ իրագործել, շո-
նորհիւ Անգլիական կառավարութեան
մերժումին, եւ աշխարհէ վտարեալ,
հալածական այդ անձնագոհները կըր-
ցան ազատ ու ապահով կայան մը ու-
նենալ իրենց համար, ուր կրնային
անվարձ շուրջը իրենց իսկա-
լին տարածման :

Սպանիոյ թագաւորին դէմ եղած
վերջին փորձը, կրկին յուզեց, Եւրո-
պական մամուլին մէջ : Անգլիոյ բռնած
զիրքին հարցը անիշխանակներու
նկատմամբ, «Թայմզ» եւ իրեն հետ
պահպանողական թերթերը կառավար-
ութեան առաջարկ կընեն նոր հա-
մադրուած մը կազմելու եւ այդ
վեասակար տարրին դէմ խիստ մի-
ջոցներ ձեռք առնելու : «Թայմզ»,
խօսելով անիշխանակներու Անգ-
լիոյ մէջ վայելած ազատութեան վրայ
զարմանք կը յայտնէր թէ ինչպէս
թոյլ կը տրուի իրենց հողին վրայ
արքայապան ծրագիրներ կազմե-
լու : Անիշխանակները, արդարեւ,
ազատուին կապրին Անգլիոյ մէջ,
իրենց յատուկ քիւլը ունին, ուր

կը հաւաքուին, դասախօսութիւններ
կընեն, իրենց գաղափարին տարած-
ման կաշխատին, այդ քիւլըները
ձանթի են անգլ. ոստիկանութեան,
եւ նոյն իսկ անոնց մէջ կան ան-
գամներ որոնք մօտէն կապակցու-
թիւն ունին ոստիկանութեան հետ
Անգլիա, այն զարմանալի երկիրն է,
ուր գաղափարները, որքան ալ ազատ
ըլլան կամ արտառոց, երբեք ամենա-
զոյզն ճնշման չեն եւ թարկուի, իսկ
ընդհակառակը, ապօրինի գործնական
քայլ մը ամենախիստ պատժի կար-
ժանատայ : Անիշխանակներ, ինչ որ
ալ ըրած ըլլայ, երբ Անգլիոյ հողին
վրայ ամբարսի կեանք ունեցած է
կրնայ անվարձ ու ազատ ապրիլ :

Ազատական թերթերը առ այժմ ա-
կանջ կախած չունին պահպանողա-
կաններուն վիճակին : Անոնք կը
յայտարարեն թէ, չեն կրնար Անգլիոյ
գաղափար եւ աւանդակ սպաննակա-
նութիւնը ստնակող ընել, ուրիշ տէ-
րութեանց շահերուն հաճելի ըլլալու
համար : Ասկէ զատ, անիշխանակա-
նները զեռ ու եւ անգլիական թա-
գակիր մը վրայ մահափոյժ չեն ը-
րած, հետեւաբար իրենք ալ իրա-
ւունք չունին իրարայպէս, ու եւ
ճշման միջոցներ ձեռք առնելու :
Այս ամենէն կերեւայ թէ Անգլիոյ
արդի ազատական կառավարութիւնը
մտադիր չէ իր տրամադրութիւնը
փոխել անիշխանակներու իր երկ-
րին մէջ վայելած ազատութեան մա-
սին :

Այժմ Լոնտոնի մէջ հինգ շաբա-
թաթերթեր կը հրատարակուին, ո-
րոնք քանզուսի սկզբունքներու վրա-
փակաւորին նուիրուած են : Իրովհե-
տեւ Լոնտոնի անիշխանակներուն
մեծագոյն մասը հրեաներ են, այդ
թերթերն ալ կը հրատարակուին ան-
սակ մը հրեական գաւառաբարբառով,
Այդ թերթերուն անուններն են, «Աշ-
խատութեան սիւնակար» ազատու-
թիւն», «Բանուորներու բարեկամը»,
«Կրէվիզը», «Բանակաւորութեան դար-
ձումը» : Այս թերթերուն
խմբագիրները վճարումով չեն վար-
ձուած, եւ անոնցմէ սէկ քանին հան-
րածանթի դէմքեր են : Իշխան Գրո-
բովին, օրինակի համար, անոնցմէ
ամուսնու իր կողմէն կաշխատակցի
ամէն շաբթու գրեթէ :

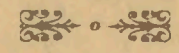
Այժմ այդ թերթերը Մատրիսի
զաւարթութեան մասին յօդուածներ
կը հրատարակեն, որոնք Մոսկուի
զովետներ կը կարդան ու ցաւ կը
յայտնեն թէ իր պոմպը նպատակէն
վրիպած է, «Բանուորներ» բարեկամը
թերթին յօդուածը մանաւանդ յատ-
կանապէս է : Ահա քանի մը սո-
ղեր :

«Անկցիւն անիշխանակներու այս
բացազանչութիւնն է որ կը լսենք
ամէն կողմէ : Այս խօսքը կեղտակցնէ
բոլոր այն քարթիթախտ միջազգային
մամուլը որ անցեալ շաբթու լոյս տե-
սաւ : Մեք անիշխանակներու մեր
զիրքը շատ լաւ ճանչցած ենք, ուստի
յետագիւտակներու եւ իրենց գոր-
ծակարներուն բարբարոս անէժքները
չեն յուզեք վեճը քաւ, թողէ՛ք որ
ազատակեն ու պոռչան, Մեք հան-
դարտութիւն մեր փրփականցն պիտի
շարունակենք :

«Մտաբիտի ու մըր կայակալի հար-
ուածի մը արդիւնքն ունեցաւ յետա-
դիւտական ընկերակցութեան վրայ ո-
րովհետեւ անոր աղաճ մըն ալ յի-
շեցուց թէ չենք ուզեր այլեւս ընդ-
երկար կրել թագաւորներու բռնա-
կալ լուծը Սպանիոյ թագաւորին
անձնակաւորութիւնը ինքնին շա-
ճիճի մը երկրորդական կարեւորու-
թիւն մը ունի այս գործին մէջ ՌՃ.
Բրն հեղինակին համար Ալֆոնսոս ա-
ւելի մեծ նշանակութիւն մը չունի
քան ու եւ քարթիթախտ ու մակա-
րոյժ Բայց, գէթ, Ալֆոնսոս սպանիա-
կան հաւատարմական կառավարու-
թեան ներկայացուցիչն էր եւ իր բն-
կերական զիրքըս պատճառն է իրեն
դէմ ուղղուած դատադրութեան :

«Մեզի գաղով, բնականաբար սը-
ցուք մը իսկ չի պիտի թափէինք
այս ոճին համար : Մեզի համար
գործարարի մը արեան իւրաքանչիւր
կայակալը աւելի զին ունի քան ու եւ է
թագաւորի մը կեանքը, կամ մարդ-
կային կակն երու գործունէութեամբը
ապրող մակարոյծներու կեանքը : Մե-
զի համար, զաւաղութեան հեղինակը
ոճագործ մը չէ, անիկա բնական
արտադրութիւնն է ընկերութեան
արդի գրութեան : Անիկա անձնագոհ
եղաւ մարդկութեան սիրուն ու իր
սիրտը եսական զգացումներէ ամենէն
աւելի գերմ էր :

«Ոճիւր զաւարթութեան մը հետե-
ւանքն է, կըսեն այո ճիշտ է զաւաղ-
ութիւն մը կայ, բայց զաւարթութիւն
հարուստին՝ ազգասիրութեան դէմ, զա-
ւարթութիւն՝ անթութեան եւ թըշ-
ուառութեան դէմ, զաւարթութիւն
հարստահարութեան եւ գերութեան
դէմ որոնք զահճին ստիպած են իր
արիւնքուշտ գործը կատարել : Որ
քան ատեն այս զաւարթութիւնը գո-
յութիւն ունենայ, վայրկեան մը իսկ
չենք կրնար ապահով ըլլալ, թէ
Սպանիոյ թագաւորին դէմ նման զա-
ւարթութիւն մը չի պիտի կրկնուի
ապագային ք :

ՄԱԿԵՂՈՒՆԻԱ ԵՒ ՅՈՅՆԵՐԸ

Հայաստանի զօրազոյթի թիւնը այն
է որ, չունի սահմանակից երկիր մը,
ուր յեղափոխականները կամ ժողո-
վուրդը ի հարկին ապաստան փնտռեն
կամ դիւրութիւններ ստեղծեն գործե-
լու համար : Մակեղոնիան այս առա-
ւելութիւնը կը վայել թէւ, բայց
անոր ալ զօրազոյթի թիւնը այն է որ,
այդ երկիրը բնակուած է կարգ մը
իրարու հակասակարգ քրիստոնեայ
ցեղերէ, որոնք անվերջ կ'սկս կը մը-
ղեն իրարու դէմ :

Համար որ իրեն նպատատուր ե-
ղող ու եւ է առիթէ մը միշտ օգտուիլ
գիտէ, տարիներէ ի վեր ճարտարա-
թեամբ կը շահագործէ այս հանգա-
մամբը, միշտ մէկը միւսին դէմ
գրգռելով :

Իրենց շահատակութեանց մէջ ե-
րեւելի եղան մանաւանդ Յոյները,
Այս նախաձեռն ազգը, որ իր գաւ-
զիւն կայսրութիւնը վերստեղծելու
ցնորքներ կը սնուցանէ իր մէջ, չի
ներեր որ Մակեղոնիոյ մէջ ու եւ է
պայքանեան սէր-ութիւն իրմէ տե-
լի գորտուր ազգացեալներ ունենայ,
եւ կը ջանայ ամբողջ այդ երկիրը
յուսացնել Գորտուր ընթացքին մէջ,
իր գործադրած սարսափելի ճնշում-
ներով յաջողած էր տակաւ մոռցնել
սալ այդ փոքրիկ ազգերուն՝ իրենց
ծագումը, անոնց ազգային գրակա-
նութիւնը ամբողջովին ջնջած, եկե-
ղեցիներուն մէջ յուսարկնէն զատ ուն
լիցուի գործածումը արգելած էր նաեւ
զգրոցներու մէջ յունական գրիւր եւ
լիզուս միայն կուսուցուէր, Բայց
հակառակ այս բռնութեանց այդ ազ-
գերը հեղաշեւտէ գիտակցութեան հաս-
նելով մերժեցին այդ անտանելի խնա-
մակալ լուծը, պուրկարները Ֆիւնէրի
պատրիարքին հովանաւորութիւնը
թողով իրենց քրտախտութիւնը հիմ-
նեցին : Այսօր ուսմաններն են որ
նոյնպիսի անշատու մի կը ձգտին
Արդ թուրք կառավարութիւնը, որ
Մակեղոնիոյ մէջ սուսմէն համայնք
չէր ճաշնար կեանքը անոր պատճառ-
ները իրը յոյն կարծաւորքէր քանի
մը տարիէ ի վեր լնգուենց այդ անուն
համայնքին գոյութիւնը : Ասոր վրայ
յոյներուն կատաղութիւնը շատ չու-
նեցաւ, Հերոսական չէթններ կազ-
մուեցան, որոնց նպատակն էր կրո-
նութիւնը պուրկար, քուճօ վայաք,
սերպ ժողովուրդներուն դէմ : Յու-
նացման առաքեալներ այդ չէ ին
եւ երբ ամենաստոր սխրագործու-
թիւններ կատարեցին, աւեր, կո-
ղոպուտ, սպանութիւն, առեւանջում,
բռնաբարութիւն, մատնութիւն, ի փաստ

ՀԵՆՐԻ ՏԸ ՔԼԱՅՍ

Ը Ն Կ Ե 8 Ի Կ Ը
(Շար. Անիւ. թ/ւիւն)

Թաջորդ առտու, երբ անստիժ ու-
րախութեամբ կը ստած էր թէ ինչ
օգտակարութիւն պիտի կրնար քա-
ղի իր գիւտէն, Քլայմիտիւն այցա-
քարտ մը ստացաւ, որով զինքը
տուն կը հրաւիրէր, Էլվիրի վրայով
չահեկան բեռիքներ ունենալուն :
Քլայմիտիւն իր պաշտպան եպիսկոպոս
սին միջոցաւ, Քառմի վանքի վանա-
կաններուն հետ ամենաօրտ յարա-

բերութիւններ ունէր, եւ որովհետեւ
Էլվիր այդ վանքին մէջ կը խոստո-
վանէր, Նիքօյօ կարծեց թէ, Քլայ-
միտիւն անոնց միջոցաւ կրող է Էլ-
վիրի սրտին թաքուն զգացմանց
մասին յայտնութիւններ ձեռք բերել
ի նպատակ իր աշխարհիկ յոյսերուն :
Եւ սակայն, իր պատրաստեցը անհաճե-
լիորէն մեծ եղաւ, երբ հեղինական
բարիլոյսէ մը ետքը Քլայմիտիւն զայն
բազմոցին վրայ քայնց եւ բաւ թէ,
հարկ չէր տեսներ անկէ ընդերկար
ձածկելու որ Էլվիրի այդ սիրելի բա-
րեկամը տասներկու տարիներէ ի վեր
գերեզմանին մէջ ննջող սեռեալ մըն
էր, Ալօբուս, Մօսֆէրայի Մարքիզը,
Փարլի իր հօրեղբոր քով մեծցած էր,
որ անոր Քլայմի մակղիրը կուտար :

Ետոյ, Իտալիա գալուն, զուարճա-
բանութեան համար Քլայմիտիւն
բոսձ էին, այս Մարքիզն էր Էլվիրի
սենեակին մէջ Նիքօյօի երեւան հա-
նած կենդանագրին իսկականը : Սի-
կայ այն ձենովագի սպասուն էր որ
Էլվիրը բոցերուն մէջլն ազատած էր
զեռ տղայ հասակին, եւ այդ պատ-
ճառաւ ստացած վերջին հետեւանքով
մեռած էր — Քլայմիտիւն, աղաչեց որ
այս յայտնութիւնը ունէ առիթ չի
շահագործէ, որովհետեւ, Քառմի վա-
նականներն լսած էր, բացարձակ
զաղտնապահութեան երգումով Նի-
քօյօ, որուն դէմքը փոխելիփոխ կը
կարմրէր ու կը տփուցէր, վստահե-
ցուց զայն այդ մասին, Բայց, իր սի-
րուհին նայուածքներուն տակ ինք-

զինքը անհանդիստ զգալով եւ չի
կրնալով ծածկել այս լուրին ազդած
յոռի տպաւորութիւնը, ստիպողական
գործ մը պատրաստակիւով, գիտարկը
ստաւ եւ շարժախ ձեքեծուով մը
բարեկեց ու զուրս ելաւ :

Ստորնացուած, կիրքը եւ վրէժի
փափաքը միտքած Նիքօյօն տրամագիր
ըրած էին ծրագրելու անարգ գործ
մը որ երբեք կատարուած ըլլայ : Ան
կը զգար թէ նենգամտութեամբ պիտի
կարողանայ միայն յաղթել Էլվիրի
Փիւնչի քանի մը որուան համար գիւղ
զացած էր, եւ Նիքօյօ պատրաստ-
ուեցաւ իր յաջած ճիւղային ծրա-
գիրը իրագործելու : Հագուստ մը
զտաւ, ճիւղ ու ճիւղ նման անոր,
զոր քանի մը ամիս առաջ, բարե-

յունացման : Համար կը հրճուէր եւ թոյլ կուտար որ բնն ժամանակ մը...

Հետեւեալ պատմական գէպեր բաւական հետաքրքրական է...

1877ին, մինչդեռ ոռու եւ թուրք Փիլիշայի անջեւ կը կուէին...

Օսմ. կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ կախազանի դատաւարութեամբ...

ՍԱԿԵՂՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐՔԸ
Աւետիօ—Հունգարիոյ այտաքին գործոց նախարար կոմս կոլուսովսքին...

տապարտուեցաւ, իր ուրոր հայրենակիցներուն պէս...

Թէ ի՞նչ փաստերու վրայ հիմնուած էր այս գատաւճիւրը...

Ապտիւլ Համիտի գահ ելլելը դեռ տարի մը եղած էր...

—Իսկի է, աւելցուց սուլթանը, դուն երբէք աւազակացեալ չես եղած:

—Ոչ...

—Դուն բնաւ մարդ չըսպանեցի՞ր, կամ կին չի բռնաբարեցիր:

—Երբէ՞ք...

—Հապա ինչպէ՞ս դատաւարտեցին քեզի:

—Ես ալ չեմ գիտեր մինչեւ հիմայ...

—Հապա պուլկարներու կատարած չարագործութեանց մասին պատմուած չե՞րք...

—Մարտափելի սուտեր են:

Սուլթանը պատմել տուաւ անոր 1876ի ապստամբութեան մանրամասնութիւնները...

Աւետիօ—Հունգարիոյ այտաքին գործոց նախարար կոմս կոլուսովսքին...

Հունգարիոյ արտաքին քաղաքականութեան վրայ...

Այս բացատրութեան մէջ նա ամենէն աւելի ծանրացած է Մակեդոնիոյ վրայ...

Մակեդոնիոյ բարենորոգչական գործը, որ մեր միջև պետութիւններու զոյուլթիւն ունեցող համաձայնութեան մը վրայ հիմնուած է...

Մանրակրկիտ ճիշդութեամբ է այս նախապնդին մէջ Սուլթանի վեհապետութիւնը պահպանելու համար...

Սակայն Բ. Գուռը իր կենսական շահերուն անգիտակ, մէն մի քայլին մեր առջեւ արգելք յարոյց...

Սակայն Բ. Գուռը իր կենսական շահերուն անգիտակ, մէն մի քայլին մեր առջեւ արգելք յարոյց...

Ոչ մեր բարեկամական զգացումներու արտայայտութիւնը, ոչ պարագաներու ցուցադրած ակնյայտի վտանգը...

Ասկէ ետքը կոմս կոլուսովսքին, Միտիլինի առջեւ եղած նաւային ցոյցի պատճառները կը թուէ և Մակեդոնիոյ ելնմտական գօնթը ըլլալը շատ արդիւնաւոր...

նաեւտ հաստատութիւն մը կը նկատէ:

Թուրքիոյ հակակրութեան և յեղափոխական շրջանակներու բանեցուցած գաղտնի հնարագիտութիւններուն հակառակ ըլլալով...

Հրոսակախմբերու կազմակերպումը և անոնց նիւթապէս նըպաստաւորելը այս էն դրիկաներէն մին նկատելու է:

Վերջերս կացութիւնը աւելի լաւ կերպարանք մը առած է, որովհետեւ հիմայ Բ. Գուռը առաջուան պէս խորդ աչքով ըլլալով գործին...

Մակեդոնական հրոսակախմբերու անյայտանալուն համար, հարկաւոր է որ որ Մակեդոնիոյ դրացի պետութիւնները...

Կառավարութիւնները շատ և շատ դիմումներ ըրած են այս մասին...

Գոհունակութեամբ պէտք է յիշատակել պուլկար կառավարութեան վարմունքը...

կենդանի մը զիջեր, տան սենեակէն ներս խորհրդաւոր մտաքին ատեն...

իր զօրին հրապոյրները գիտելով հիացաւ, կը սքանչանար այն քնքոյշ շրթունքներուն...

այդ վարկեանին, մինչդեռ ողորմելին զայն բացակայ կը կարծէր...

ճայն հանելու, մէկ կողմէ էլ վիրի պտկած անկողնին վարագոյրները գոցելով...

Յունաստանը և Սերպիան :

Ռակեդոնիոյ ոստիկանական կազմակերպումը հետզհետէ կը բարգաւաճի, քիչ օրէն Սակեդոնիոյ մէջ արգարադատութեան բարելաւումը կը սկսի : Բարենորոգումները բազմացումն չափ շուտով ներմուծել կարելի չէ, որովհետեւ պայմանները չեն ներմուծելու համար ունինք, և մեր այս համարքը մեծ է, ստացուած արդիւնքէ դատելով լաւ ճամբու վրայ կը գտնուինք, որով պիտի կրնանք ոչնչացուցիչ գրութեան մը ստեղծումի առաջ քննարկել : Ազատ Ամէն տեսակ եսասիրութենէ, և մեր երկիրը ընդլայնելու ու է նպատակ մը չունենալով, ամենէն առաջ և աւելի կը փափաքինք մեր սահմաններու վրայ խաղաղութիւնը կարգը հաստատել, մենք կը բազմանք, Ռուսիոյ հետ համաձայն, մեր խաղաղասիրական գործը շարունակել, և կը կարծենք թէ Բէդէրսպուրկի մէջ ալ միեւնոյն նպատակի կը հետեւին :

Պէրլիննան զաշնագիրը ստորագրող պետութիւններու ձեռնտուութեան շնորհիւ, մենք յոյս ունինք թէ սկսուած գործը ամենայն յաջողութեամբ կը պրօսակուի : Յայտնի է թէ, ստիարեւելեան խնդիրը արմատապէս չպիտի լուծէ—հետեւելով այն շրջանակներու կարծիքին, որ հիմնական բարեփոխումներ կը փափաքին, սակայն ապահովապէս Սակեդոնիոյ զարգացումին պիտի նպաստէ : Ինչպէս եւրոպան, նոյնպէս Օսմանեան կայսրութիւնը մեծ ցնցումէ մը պիտի ազատի :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՇԵՐՈՒԿ ԿԱՐԺԱՐԱՆ 1920ԱՆ (Ձուրեցիկ) 5-րդ տարեշրջան

Հօգանի հայ կրթարանը սահմանափակ թւով աշակերտներ կընդունի : Աշակերտներու ընդունելութիւնը տեղի կ'ունենայ մինչեւ Սեպտեմբերի սկիզբը, այն ատեն կը սկսին դասախօսութիւնները : Աշակերտներու ընդհանուր կըրթութիւնը կը կատարուի տեղական պետական ուսումնարաններուն մէջ եւ ազգայինը, ինչպէս և թոյլ առարկաներու պատրաստութիւնը կը կատարուի մէջ : Ընտանեկան կեանք : կրթարանս ունի ֆրանսերէնի եւ գերմաներէնի համար եւրոպացի ներքին օգնականներ : Ընդունելութեան տարիք՝ 8-էն 15, Հինգ աշակերտներ զեղջով կընդունուին : Մանրամասնութիւններու համար կարելի է դիմել Տիար Յ. Ս. Փափազեանին, (Ատամիարոյժ) Վառնա, կամ Տնօրէնին հետեւեալ հասցեով՝ Էնսթիթիւ Արմէնիէն 1920ԱՆ (Սուր)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Թուրքիան կը գինուի : Գրուրի գործարանէն ուղարկուած արագահարուածեան թնդանթոնները հասած են, գործարանին գործակատարը այս թնդանթոնները միայն այն ժամանակ յանձնեց թուրք կառավարութեան երբոր այս վերջինս հին հաշուին համար բարսահաճի է 30000 տաճկական լիրա վճարել :

— «Իրէօզէ» նաւարանին մէջ թուրք կառավարութեան համար շինուած «Հաճիտ Ապու» սուզանաւին լուսանկարը, Սուլթանը ասկէ քանի մը օրեր առաջ ստացեր է : Անսուտօ նաւարանին շինածներէն տարբեր, պատերազմական նորագոյն պահանջներու համաձայն կառուցուած այս սուզանաւը Սուլթանը վերջին աստիճան հետաքրքրի է, և նա առաջին անգամ ըլլալով հրաման ըրեր է որ իրեն ներկայութեան փորձեր ընեն անմիջապէս : Գոհացուցիչ փորձերէն ետքը, ծովակալութիւնը նոր յատակազօծ կը պատրաստէ նաւատորմից զինելու ու զօրացնելու համար, իսկ այս յատակազօծը իրագործուելու է ֆրանսական նաւարաններու ձեռնտուութեամբ :

— Թրքա պուլկարական վաճառականական համաձայնութեան մասին եղած բանակցութիւնները լաւ շուրթ վրայ են : Թրքապուլկարական պատուիրակները անցեալ ամսոյ 30 ին ալ ժողով մը ունեցեր են :

Պատուիրակները կենթագրեն թէ՛ պիտի կրնան գործը վերջացնել առ առաւել տասը ժողով գումարելով :

— Թնդանթոնաձիգներու վերատեսչութիւնը, Գրուրի գործարանէն հասած քանի մը արագահարուածեան թնդանթոնները Սելանիկ ուղարկեց :

— «Իրիդիլի» Գորէսքոնտէնցալրագիրը ծանուցագիր մը կը հրատարակէ, որ Բ. Գուրը իր մեծ պետութիւններու յով հաստատուած զեւսաններուն ուղարկած է, այս ծանուցագրով Բ. Գուրը կ'իմացնէ թէ նորակազմ յունական հրոսակախմբեր յոյն սպաններու հրամանատարութեան տակ թրքական սահմանը կանցնին, և կը հրաւիրէ պետութիւնները պէտք եղած դիմումը ընել Աթինայի զանգիւծին, որ պէտքի այս հրոսակախմբերու կազմակերպումին վերջ մը տայ : Ե. խմբ. — Մի՛ թէ ուրիշները քու ոստիկանները ու պահապանները են... վայրենի զինուորները, փոխանակ խաղաղ բնակչութեան վրայ փո՛ծելու իրենց

ուժը ու աշարջութիւնը, հրամայէ որ սահմանները լաւ պահպանեն :

Ի Ո Ւ Ս Ի Ա

Բեթերսպուրկէն կ'իմացնեն : «Տումա» լրագիրը կը յայտարարէ թէ՛ ու թը սպայ ձերբակալուած է, որովհետեւ գաղտնի ընկերութեանց ժողովներուն կը մասնակցին եղեր :

— «Նուօլէ» վրէժիա լրագիրը կը ծանուցանէ թէ՛ գործուորներուն ուղղուած կոչը ստորագրող Տումաի 14 երեսփոխաններու հանդէպ կառավարութիւնը դատական հետապնդումը ձեռնարկած է :

Նոյն լրագրին գրածին համաձայն, կառավարութիւնը 10 միլիոն Տէստօղի երկիր ունի եւ զեր իր արամագրութեան տակ, որոնք պիտի բաշխէ կարող լիզայրներուն :

— Ռուսիոյ ներքին կացութեան վտանգաւոր ըլլալուն համար, զինուորական ատանի վերատեսչ զօրավար Բալիցինին— Վիէննա ճամբորդելը յետաձգուել է :

— «Նովոյե Կիւ» լրագիրը նախարարութեան մը կազմակերպութեան հարցի մասին կ'իմանայ թէ՛ արքունիքի կուսակցութեան պատկանող յետադիմականները չափաւորեալ ազատականներու հետ համաձայնեցր են, և թէ նոր նախարարութեան մը կազմակերպումը փափաքելի է : Ամենէն դժուար հարցը այն է թէ՛ անոնք երեւելի դիւանարոնապետական մը նախարարպետ կուզեն կարգել ինչպէս Սգիլինսքին կամ կոմս Իկնաչիէվը, սակայն կը տեսնեն թէ Տումաի մէջ գտնուած ամենէն չափաւորներն իսկ այսպիսի նախարարութեան մէջ մտնել պիտի զժկամակին : Արքունեաց կուսակցութեան կարծիքի համաձայն, մի միայն ճարահատ երբ մնան, կառավարական խորհրդի կամ Տումաի չափաւոր ազատականներէ կազմակերպուի նոր նախարարութիւնը :

— Տումաի երեսփոխաններու միջև հետեւեալ կոչը ցրուած է. «Բազաբայրնի» և որովհետեւ նախարարութիւնը պատրաստուած չէ, Տուման ամիս մը ստիպուած է մահու պատիժը արդիւնող օրէնքի մասին տնօրինութիւններ ընել :

Քանի՛ քանի՛ մահու գտտավճիռներ պիտի գործադրուին մինչեւ այն ժամանակ : «Ն» Այս պիտի դատավճիռներ Բիկայի, Սէվաստաբօլի և ուրիշ շատ մը քաղաքներու մէջ կը պատրաստուին :

Բազաբայրներ, պաշտպանեցէք դատապարտեալները ! Մ. ի

Դովալէվսքի կողմանէ խմբագրուած և ինքեակալին ուղղուած հետեւեալ կոչը ստորագրեցէք. «Ն» 4. Վեհափառութիւն :

«Մենք պաշտապան կը գիտենք Ձերք Վեհափառութեան, որպէսզի մահուան պատապարտուածներու կեանքը պահպանէք, որովհետեւ մահու պատիժը արդիւնող օրէնքը փոփոխուելու է : «Նախանձտխիկը երկրորդ խաղաղութեան, մենք կը խնդրենք Ձերմտքին որ Ձերք Վեհափառութիւն, տիրական իրաւունքից ընձեռու վրայ ոյնելով, այս դատավճիռներու որոշման մը յետաձգէք մինչև որ ժամանակը երբ կոտորատար վճիռնա Տուման մեր պատժական դատաւարակերպը մեր սուղագային խղճտանքի ու պահանջներուն և ուս իրաւարանական դատարարութիւններու հետ համահաւասարակեցուցէք :

— Ալեքսանտր Էլբրի, որ ֆրանսական երեսնի նախագահ ինչիքս մորի, կցորդ կարգուած էր, Ռուսիոյ մէջ ճանապարհորդած պահուելով լրագրին նամակ մը գլխի է, որուն հրապարակումը գրաքննութեան պատճառով յետաձգուել է եւ իր մինչև այսօր : Առի վայրէջքի և արգար բարկութեան մէկ արտացոլացումն է :

Պրն. Էլբրի Բիկա գտնուած ժամանակ, տեսեր է վերի վարայ 13 տարեկան տղիկ մը և համարի ազնիւ մը : որ կառափնտանիկ կառաչներդէին :

Այս երկու տղեկները որպէս յաղաքական յանցանորներ պատժուեցան : Տեսարանը աւելի ողբելիցական էր, երբ տեսայ որ թափոցին մէջ մայրը իր փոքրիկ տղեկին կը հեռէր, լեզու պատա արտասուելով :

Տղեկը հերոսի մը պէս մեռաւ : Երբոր զինուորները անոր աչքերը կապեցին, նա մէկդի նետեց կուպիլը, գոչելով թէ՛ քաջարի հելոսները մահու երեսին ուղիղ ու անվրդով կը նային : Սակայն դեռատի ազնիւը այնպէս քաջարի չէր, ինչքան փոքրիկը կուլար ու կը խաչակնքէր իր երեսը մինչեւ որ գահիճները վերջացուցին իրենց գործը :

Ձայրացած Էլբրի կը գոչէ. «դուստական որէնքը անչափահաս տղեկները յիբաւի մահուամբ պատժել կը թոյլատրէ !... »

— Կովկասի նահանգը հետզհետէ վտանգաւոր կը դառնայ, անեն ինչ հոն յոգափոխութեան մը նախերգանքը կը յիշեցնէ :